

Naš časopis, glasilo Občinske konference Socialistične zveze delovnega ljudstva občine Vrhnika, ureja uredniški odbor: Drago Debeljak, Tanja Hrovatin (odgovorni urednik), Franc Petelin (tehnični urednik), Rafael Jaklič, Miloš Mauri, Smiljan Ogorelec, Janez Pečar, Franc Fortuna in Janez Znidaršič. Naslov uredništva: OK SZDL, Cankarjev trg 6, Vrhnika. Tisk tiskarna Kresija, 61000 Ljubljana, Adamič-Lundrovo nabrežje 2.

NAŠ ČASOPIS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VRHNIKA

Leto 4

Številka 27

JULIJ 1976

Odlikovanja Maistrovim borcem

Vrhniskim in logaškim borcem prostovoljcem za severno mejo leta 1918/1919 (Maistrovi borci) je predsednik občine Vrhnika Branko Stergar podelil spomenice in diplome, kot priznanja za pogumno in požrtvovalno borbo v bojih za našo severno mejo po prvi svetovni vojni. Spomenice in diplome je prejelo devet Vrhnčanov: Bogataj Jože, Dormiš Jakob, Fefer Anton, Kržmanc Ivan, Laznik Jože, Nadlišek Polde, Ratej Ljode, Rijavec Ivan in Smrtnik Pavel.

Zbranim Maistrovim borcem prostovoljcem je spregovoril tajnik Zveze prostovoljcev borcev za severno mejo 1918/1919 Alojzij Kek. Orisal je takratni položaj na našem mejnem ozemlju v boju z avstrijskim okupatorjem in herojsko dejanje generala Maistra, prvega borca prostovoljca za severno mejo.

Ljudje Maistrovega duha, borci prostovoljci, so bili prepričani, da bodo imeli Slovenci samo tisti del zemlje, katerega si bodo priborili. Borili so se za našo severno mejo, na katero se je prepozno spomnila takratna vlada. Bogato ozemlje Koroške in Štajerske so zavzeli vse

do Gosposvetskega polja in le po krivdi nam nenaklonjenih in krivičnih velesil, so morali kot zmagovalci kloniti in prepustiti Koroško, to našo s krvjo napojeno slovensko zemljo in naše slovensko ljudstvo nadaljnemu potujčevanju.

Po podelitvi priznanj so v prijetnem razpoloženju obujali spomine na težke trenutke. Spominjali so se svojih tovarišev iz bojev. Seveda so si imeli veliko povedati tudi o sedanjem življenju, o svojem prostem času in skoraj vsi so si edini, da kljub „upokojenskim letom“ še vedno delajo s precejšnjo energijo, saj pravijo, da jih le delo in volja še „držita pri močeh.“ F. Petelin

V imenu zveze prostovoljcev borcev za severno mejo je zbrane odlikovance pozdravil Alojzij Kek.

MEDOBČINSKI INŠPEKTORAT SO IDRIJA, LOGATEC, VRHNIKA

Boljši nadzor

Od januarja 1976. deluje medobčinski inšpektorat na območju občin Idrija, Logatec in Vrhnika. Zasedena so vsa predpisana delovna mesta tako, da lahko občani in organi občinskih skupščin hitro rešujejo vloge, ki so delo inšpekcijskih služb. Zlasti obremenjene so tržna, sanitarna in gradbena inšpekcija, saj v našem razgibanem času rasti družbe prav ta področja največ „motijo“ občane. Le nekoliko manj pa so obremenjene komunalna, cestna, urbanistična, delovna, požarnovarnostna, kmetijska, veterinarska, gozdarska in vodnogospodarska inšpekcija.

V vsaki družbeni skupnosti ima inšpekcija nalogo v interesu oblasti vršiti nadzor nad izvajanjem dejavnosti. V naši samoupravni družbi pa predstavlja oblast delovni razred in zato inšpekcija pri svojem delu zastopa interese delovnih ljudi.

Dolžnost in pra vica inšpektorja je, da se vsakodnevno in zavestno bojuje za uresničevanje zakonov, ustavnosti in samoupravnega družbenega reda. Zato inšpektor odkriva negativne družbene pojave, jih spremlja in opozarja delovne organizacije, organe samoupravne delavske kontrole in druge družbene organe, da jih pravočasno odpravijo. Če pa ne najde možnosti za sodelovanje ali v primerih, ko je že bila povzročena družbena škoda, inšpektor ugotovi dejansko stanje, ga primerja z zakonskimi določili in preda zadevo v presojo sodnim organom.

Delo inšpektorja je raznovrstno

in samostojno. Zato mora biti inšpektor strokovno visoko izobražen in moralno-politično neoporečen, saj le tako lahko neodvisno in vztrajno zastopa javne in samoupravne interese.

Razvoj naše družbe teži za tem, da se v okviru krajevnih skupnosti odvijajo medsebojni družbeni in gospodarski odnosi. Prav v tej sredini je mesto inšpektorja, ki tako neposredno sledi dogodkom in ukrepa v interesu nadaljne krepitve

samouprave. Opisanemu stanju v razvoju pa najbolj odgovarja inšpekcijska služba združena v medobčinskem inšpektoratu. Prejšnji občinski inšpektorji večkrat niso uspeli pri zastopanju dolgoročnih javnih interesov prav zaradi raznih lokalnih pritiskov, republiški inšpektorji pa so iz razumljivih objektivnih razlogov delovali premalo preventivno.

Zato pričakujemo, da bo novi medobčinski inšpektorat, v katerem delajo inšpektorji, ki tudi stalno bivajo na področju katerega nadzirajo in poznajo gospodarsko in politično stanje, vedno našli najugosnejši in najmanj boleč ukrep za odpravo stanja, ki ni v skladu z zakonitimi družbenimi zahtevami in samoupravnimi interesi.

Tako je naš inšpektorat pričel z delom. Inšpektorji pregledujejo gradbišča, objekte, lokale in preverjajo kvaliteto izdelkov ter uslug in delovnih pogojev glede na to, kako ti zadovoljujejo potrebe našega krajana in občana na poti v boljše samoupravno življenje.

Jože Omerzu

Predsednik SO Vrhnika Branko Stergar izroča odlikovanje Maistrovemu borcu Fefer Antonu.

POMOČ POTRESNEMU OBMOČJU

Iz podatkov, s katerimi razpolaga Občinski sindikalni svet je razvidno, da so delovne organizacije v naši občini s prostovoljnimi prispevki in enodnevnim zaslužkom zbrale skupaj 467.291,80 din. Tu zraven pa niso všteta sredstva TOZD Fenolit Borovnica, TOZD za PTT promet Vrhnika, Obrata Žito Vrhnika in Obrata SAVA, kajti sredstva teh so se zbirala v občinah, kjer imajo svoje sedeže. Prav tako pa niso šteta tudi prva zbrana sredstva, ki so jih nekatere delovne organizacije nakazale kar direktno na žiro račune Tolmina in Gorice. Občinski odbor RK je med občani in obrtniki zbral 50.000,00 din, na prizadeta področja pa so svoje prikolicice poslali TOZD Usnjarna dve in Liko eno.

KORISTNI POGOVORI

Predstavniki OK ZKS, občinskega sindikalnega sveta in OK SZDL so pred kratkim obiskali nekatere delovne organizacije v naši občini. V razgovorih s političnimi aktivni posameznih delovnih organizacij so razpravljali o poteku javne razprave o osnutku zakona o združenem delu, o razpisu javnega posojila za ceste, o sprejemanju srednjeročnih planov razvoja delovnih organizacij za obdobje 1976-1980 ter o aktualni gospodarski problematiki.

Razgovori so bili v večini primerov plodni, pokazali so, da so taki in podobni razgovori nujni in koristni, saj se le v neposrednem medsebojnem razgovoru lahko izlušči bistvo problematike.

Sprejeti dogovori bodo vodilo za nadaljne družbenopolitično delovanje v delovnih organizacijah in organih občinskih družbenopolitičnih organizacijah. Predstavniki teh organizacij pa so tudi sklenili, da po dopustniških mesecih obiščejo še ostale delovne organizacije v naši občini.

TELEFONSKA
STEVILKA
UREDNIŠTVA
NAŠ ČASOPIS
70-325

Način zatemnjevanja

Občinska skupščina je dne 15.6.1976 na skupni seji vseh zborov sprejela odlok o zatemnitvi. Ker so v odloku opredeljene določene dolžnosti organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti, hišnih svetov ter občanov samih, je umestno, da si določila samega odloka nekoliko поблиže ogledamo.

Zatemnitev je eden izmed ukrepov civilne zaščite, ki se izvaja ob neposredni vojni nevarnosti in vojni z namenom, da se zmanjša učinkovitost napadov, posebno zračnih in tako poveča zaščita prebivalcev in objektov.

Najpopolnejšo zatemnitev bi seveda dosegli z izključitvijo električnega toka v omrežju. Toda s tem bi ohromili celotno življenje. Povzročili bi zastoj v proizvodnji, onemogočili bi delo v zdravstvenih in drugih ustanovah ter v gospodarstvih. Prav zaradi tega in glede na predvidevanje in ocene nevarnosti sovražnikovega delovanja v posameznih situacijah sta pri zatemnitvi predvideni dve stopnji: DELNA ZATEMNITEV in POLNA ZATEMNITEV.

Delna zatemnitev bo odredena z odredbo predsedstva občinske skupščine. Praviloma se prične izvajati že ob nastopu neposredne vojne nevarnosti in se izvaja do preklica oziroma razveljavitve odloka. Pri delni zatemnitvi mora biti zatemnjena notranost prostorov v vseh stanovanjskih in drugih stavbah. S tem bo omogočeno delo znotraj prostorov, svetloba pa se ne bo videla navzven. Pri delni zatemnitvi bo dovoljena sicer zmanjšana in omejena zunanja razsvetljava le na pomembnejših križiščih, prometnih signalih in podobno.

Popolno zatemnitev izvedemo na znak alarma o zračni nevarnosti le na območju bojev, preneha pa, ko je bilo dano znamenje za konec zračne nevarnosti in po ukazu poveljnika vojaške enote. Pri popolni zatemnitvi mora biti izključena tudi vsa zunanja razsvetljava. Goreti smejo le tiste luči, ki označujejo zaklonska, zdravstvene ustanove ter prometne signale na pomembnejših križiščih.

Odlok nadalje določa, da so odgovorni za izvajanje zatemnitvenih ukrepov:

- za javno razsvetljava – Komunalno podjetje Vrhnika;
- za zatemnitev objektov državnih organov, organizacij združenega dela in drugih organizacij in skupnosti – organi ali osebe, določene z načrtom ali drugim aktom tega organa ali organizacije;
- za stanovanja, vključno stopnišča, skupne prostore in zunanjo razsvetljava na stavbah – lastniki in uporabniki, hišni sveti in organizacija, pristojna za vzdrževanje stanovanjskih hiš v družbeni lastnini;
- na prometnih sredstvih – lastniki in uporabniki teh sredstev.

Krajevne skupnosti, organizacije združenega dela in hišni sveti so tako dolžni izvesti vse priprave, predvsem pa:

- izdelati načrte in navodila za zatemnitev;
- seznaniti občane in delovne ljudi z njihovimi obveznostmi, načinom in ravnanjem pri izvajanju zatemnitve;
- zagotoviti potrebna sredstva za zatemnitev.

Načrte so zgoraj omenjene asociacije dolžne izdelati v roku dveh

mesecev od sprejema odloka, t.j. do 15.8.1976.

Sestavni del odloka je navodilo o načinu zatemnjevanja, katerega z namenom, da prebivalstvo z njim čim dosledneje seznanimo, objavljamo dobesedno. Občanom priporočamo, da si navodilo shranijo, saj jim bo dragocen pripomoček ob eventualnem izvajanju tega ukrepa civilne zaščite.

A) ZATEMNJEVANJE JAVNE RAZSVETLJAVE:

1. Z zatemnitvijo javne razsvetljave zagotovimo zatemnitev javnih mest, ulic, trgov in podobnega. Opravimo jo z delno ali popolno izključitvijo virov napajanja z električno energijo z enega ali več mest.

2. Luči na prometnih ali nevarnih križiščih in drugih javnih mestih, ki med delno zatemnitvijo ostanejo razsvetljena, morajo biti opremljene z žarnicami majhne jakosti, njihova svetloba pa mora biti usmerjena proti tlom.

3. Pri popolni zatemnitvi javne razsvetljave ostanejo osvetljeni:

- prometni signali,
- oznake za smeri gibanja in vhodi v zaklonska,
- oznake in napisi zdravstvenih organizacij in smeri gibanja,
- druge oznake, ki so nujno potrebne za življenje in delovanje med popolno zatemnitvijo.

4. Svetlobna mesta iz 3. točke tega navodila, ki med zatemnitvijo niso izključena, morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- da so zasenčena tako, da so svetlobni žarki usmerjeni proti tlom, da jih ne bi bilo videti iz navpične ali poševne smeri opazovanja;
- da so sredstva za zasenčenje izdelana iz materiala, ki dobro in trajno vzdrži atmosferske in toplotne vplive (dež, sneg, in drugo);
- da se zavoljo vetra ne spremeni moč zmanjšane osvetlitve;
- da površina, na katero pade svetloba, ni iz materiala, ki odbija svetlobo v drugo smer.

B) ZATEMNJEVANJE STANOVANJ IN STANOVANJSKIH OBJEKTOV:

5. Stanovanja in stanovanjski objekti (v nadaljnjem besedilu stanovanja) morajo biti zatemnjeni tako, da od zunaj ni moč opaziti nobene svetlobe. Zatemnitev traja brez prekinitve v obeh zatemnitvenih stopnjah.

Stanovanja zatemnimo:

- z izključitvijo virov svetlobe,
- z zasenčenjem virov svetlobe,
- z zatemnitvijo svetlobnih odprtih.

6. Svetlobne vire lahko izključimo posamično za vsako svetlobno mesto in skupnisko za celotne stavbe (objekt) z izključitvijo na stikalni plošči v stavbi (objektu).

7. Svetlobne vire v zaprtih prostorih zasenčimo tako, da postavimo na vir svetlobe senčnike za zmanjšanje in usmerjanje svetlobe v zeleno smer. Tako delamo tam, kjer ni potrebno osvetliti celotnega

prostora, ampak samo dele, kakor na primer delovno mesto, stroj, napravo za delo in podobno.

Senčniki za omejitev svetlobe so iz pločevine, temnega neprozornega papirja, neprozorne tkanine ali drugega ustreznega materiala.

Oblika in način izdelave senčnikov sta odvisna od jakosti svetlobnega vira, od njegovega položaja glede na odprtino, ki gleda na prosto, od jakosti svetlobe, ki jo želimo doseči, in od materiala za senčnik.

Pri senčnikih iz vnetljivega materiala (papir in platno) moramo poskrbeti, da se senčnik ne bo vnel zaradi toplote, ki jo oddaja žarnica.

Vir svetlobe lahko zasenčimo tudi tako, da ga prebarvamo s temno nepropustno barvo, pri tem pa v zeleni smeri pustimo neprebarvano manjšo odprtino za prehod svetlobe.

Pri barvanju s prepustnimi barvami mora imeti vir svetlobe senčnik, ki preprečuje, da bi svetloba, čeprav oslabiljena, padala na zunanje odprte stavbe (objekta). Pri prepustnih barvah je za pridušeno svetlobo najprimernejša modra.

Pri vseh navedenih načinih zatemnjevanja je treba na svetlobna telesa priviti žarnice, ki imajo čim manjšo svetlobno moč.

8. Svetlobne odprtine zatemnimo za zavesami ali materialom, ki ne prepušča svetlobo.

9. Zaveso izdelamo iz temne tkanine, ustrezne plastične folije (svetlobni zastirač) ali črnega papirja.

Zaveso morajo biti širše in daljše kakor svetlobna odprtina, da ob robovih svetloba ne uhaja iz prostora.

10. Pri dvojnih oknih lahko črn papir za trajno pritrdimo na notranjo krila tako, da prostor zatemnimo že s tem, ko notranji krili zapremo.

Črni papir za zatemnitev svetlobnih odprtih lahko napremo tudi na lesene okvire iz tankih letvic, te pa nato s kavelčki pritrdimo na notranjo stran okenskih krilj. Karton za zasenčenje svetlobnih odprtih izdelamo v obliki in velikosti okna.

Na gornji rob okna pritrdimo kaveljčke, na katere potem obesimo karton. Karton se mora prilagati okenskemu krilu. Najustrežnejši je karton, debel 1 do 1,5 mm.

Pokrove iz ivernih plošč in drugih materialov (lesonit ipd.) postavimo na okno podobno kakor karton.

11. Vrata, ki vodijo iz osvetljenega prostora, morajo biti zasenčena tako, da pri odpiranju svetloba ne bo uhajala. To dosežemo tako, da za vrata postavimo zaslon iz goste, temne tkanine ali pa pregrado z nihalnimi vrati brez steklenih površin.

12. V šotoriščih in drugih zasilnih bivališčih v nočnem času ni dovoljena razsvetljava ter kuhanje in ogrevanje na način ali s pripomočki, ki povzročajo svetlobo.

C) ZATEMNJEVANJE OBJEKTOV ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA:

13. Objekte organizacij združenega dela, delavnice in podobne

objekte zatemnjujemo tako, da od zunaj ni videti nikakršne svetlobe, pri tem pa zatemnitveni ukrepi ne vplivajo neugodno na proizvodnjo.

14. Zunanje svetlobne vire izključimo, goreti pustimo le tiste, ki so nujno potrebni za promet in druga opravila na odprtem prostoru. Zunanja razsvetljava, ki je pri zatemnitvi ne izključimo, mora goreti z zmanjšano močjo in biti tako zasenčena, da neposrednih svetlobnih žarkov ne bo videti iz zraka.

15. Notranje prostore, industrijske in druge podobne objekte zatemnimo podobno kakor stanovanjske prostore in poslopja. Način zatemnitve takih objektov določimo glede na naravo dela v njih.

Če je za delo potrebna močnejša svetloba, zasenčimo okna in druge steklene površine za zavesami ali drugimi zatemnjevalnimi sredstvi, ki ne prepuščajo svetlobe.

16. Na stavbah (objektih) z velikimi strešnimi in zidnimi steklenimi površinami postavimo zatemnjevalna sredstva tako, da je del steklenih površin zasenčen trajno, druga pa zasenčujemo s premičnimi sredstvi, ki jih vsak dan sproti postavljamo in nato zopet odstranjujemo, da spustimo v poslopje dnevno svetlobo. Velikost površin, ki jih zasenčujemo s premičnimi zatemnjevalnimi sredstvi, je odvisna od potrebe po dnevni svetlobi za normalno in nemoteno delo čez dan.

17. Okna, steklene strehe in druge svetlobne odprtine lahko tudi premažemo z modro barvo, vendar naj nam rabi to, kot eden izmed načinov zatemnjevanja samo v primerih, ko iz ekonomskih, tehničnih in drugih razlogov ne moremo izvesti drugega načina zatemnjevanja. Tak način zatemnjevanja načelno uporabimo na delih površin, predvidenih za trajno zatemnitev.

18. Pri zasenčenju steklenih svetlobnih odprtih za barvnim premazom moramo zasenčiti vsa notranja svetlobna telesa s senčniki, da na pobarvane steklene površine ne bodo padali neposredni žarki.

19. V prostorih, v katerih močna svetloba ni potrebna, lahko poskrbimo za zatemnitev tako, da zasenčimo svetlobne vire. V tem primeru izključimo vse odvečne luči, pustimo pa samo tiste, ki so nujne, s tem, da jih zasenčimo z globokimi senčniki, ki svetlobo usmerjajo samo na določena delovna mesta.

20. Za delo v zatemnjenih industrijskih objektih, v katerih so številne naprave, lahko uporabimo luminiscenčen material, ki ima to lastnost, da se ponoči sveti. S to snovjo premažemo predmete, ki jih moramo ponoči videti, kakor so: merilni instrumenti, instrumenti za upravljanje, ročice za vključevanje in izključevanje, deli strojev in podobno. Navadne skale na instrumentih lahko nadomestimo s skalami iz tega materiala, kar bo omogočalo branje številki tudi ponoči.

21. Pri zatemnjevanju industrijskih in drugih objektov moramo poskrbeti tudi za zatemnitev tiste svetlobe, ki nastaja pri delu, na primer ognja pri elektrovarjenju in podobno. To svetlobo, če je iz notranjih prostorov, zatemnimo z zavesami na oknih in drugih svetlobnih odprtinah. Če je tak vir svetlobe na odprtem prostoru, moramo zanj izdelati nadstrešje, da preprečimo širjenje svetlobnih žarkov.

22. Pri zatemnjevanju industrijskih

skih objektov moramo paziti na to, da bomo poskrbeli za zadostno zračenje (ventilacijo) prostorov, posebno tistih, kjer med proizvodnim procesom prihaja do večjega izparevanja oziroma do višjih temperatur.

D) ZATEMNJEVANJE V PROMETU:

23. Zatemnjevanje v prometu moramo izvesti tako, da bo promet tudi v takih razmerah lahko potekal brez nevarnosti.

Zatemnitev v prometu zajema: – zatemnitev svetlobnih prometnih znakov in signalov, ter – zatemnitev prometnih sredstev.

Prometne objekte, kakor so železniške in avtobusne postaje, zatemnimo kakor vsa druga poslopja (objekte), da od zunaj ne bo videti svetlobo na njih.

24. Na križiščih z gostim prometom in drugih prometno nevarnih mestih morajo biti osvetljeni svetlobni znaki in signali tudi med zatemnitvijo. To zasenčimo s senčniki.

25. Na križiščih in prometnih ulicah zaradi prometne varnosti označimo robove ulic z belimi črtami, dolgimi 50 cm; kolikor znašajo tudi presledki med njimi. Stebre za ulično razsvetljava, drevorede, ograje na mostovih, vogale čelnih zgradb in podobno označimo z belimi progami meter visoko od tal.

Javna stopnišča in drugi prehodi za pešce morajo biti označeni z belimi, 20 cm širokimi črtami v smeri hoje.

Premazi (barve), ki jih uporabljamo v te namene, morajo dobro prenesti vse vremenske vplive.

26. Signalna znamenja na železnici in avtobusnih postajah, ki so nujna za promet, svetijo tudi med zatemnitvijo, vendar je treba njihovo svetlobo pridušiti na najmanjšo možno mero. V vsakem primeru je treba paziti na to, da zaradi zatemnitve ne bo zmanjšana varnost v prometu.

27. Na prometnih sredstvih ostanejo osvetljena svetlobna telesa, ki so nujna za varen promet, vendar morajo biti zasenčena. Vsa druga razsvetljava mora biti med zatemnitvijo izključena.

28. Sprednje luči (žarometi) morajo biti pri vseh prometnih sredstvih zasenčeni s posebnimi senčniki, ki ne prepuščajo svetlobo. Na sprednjem delu takega senčnika pustimo za prehod svetlobe vodoravno odprtino, dolgo 5 do 8 cm, široko pa 1 do 2 cm. Nad odprtino postavimo še strehico, katera zmanjšuje vidnost svetlobe iz zraka.

Poleg senčnikov na žarometih morajo vozila imeti izključene dolge (bleščeče) luči in ostanejo samo kratke (zasenčene).

Poleg sprednjih luči je treba zasenčiti tudi vse druge luči in varnostne naprave na vozilih, ki so predvidene za uporabo med zatemnitvijo.

Zavorne, vzvratne in parkirne luči morajo biti zasenčene tako, da prehaja svetloba le skozi ozek vodoravni prerez, širok 1 cm.

Sprednje luči na motornih kolesih in kolesih morajo biti zasenčene enako kakor sprednje luči na drugih vozilih, to je s senčnikom, tako da prehaja svetloba skozi vodoravno odprtino, dolgo 5–8 cm in široko 1 cm. Svetloba luči mora biti prilagojena tako, da padajo svetlobni žarki pod horizontalo.

29. Motornim vozilom, ki jih med zatemnitvijo uporabljamo za posebne naloge, se ni nujno ravnati po predpisih o zatemnitvi luči, če ti zatemnitev oteževala njihovo hitro in uspešno premikanje. Med ta vozila sodijo:

- gasilski avtomobil,
- reševalna vozila za prvo pomoč,
- vozila milice,
- vozila civilne zaščite,
- vozila oboroženih ali v skladu s posebnimi predpisi.

30. Pri zatemnjevanju vozil v javnem prometu zasenčimo svetlobne odprtine (okna) z zavesami ali z modro barvo tako, da ostane nezasenčen le 12 cm širok pas po vsej širini oken, in to 1,40 metra od tal, da lahko potniki vidijo postajo.

Notranjo razsvetljavo v vozilih javnega prometa je treba zasenčiti tako, da pri vstopanju in izstopanju ne bo prihajala iz vozila neposredna svetloba in da svetlobni žarki ne bodo padali na okna.

Popravek

V zadnji številki „Našega časopisa“ je v članku z naslovom „Počastitev 35-letnice ustanovitve OF“, v katerem naštevamo letošnje nagrajence, ki so prejeli priznanja OF, nastala napaka.

OO ZSMS Verd ni sodelovala v kulturnem programu, ampak je prejela srebrno priznanje OF.

Nagrajencem se opravičujemo!

UREDNIŠTVO

Naš klub 76

Občinska konferenca Zveze socialistične mladine Slovenije Vrhnik in Osnovna organizacija ZSMS Borovnica sta 26. junija organizirala zaključno prireditev „Naš klub 76“ v mladinskem klubu v Borovnici. V tekmovanju med klubi se ocenjuje celoletna vsestranska dejavnost mladinskih klubov v okviru osnovnih organizacij ZSMS. Naziv najboljšega je pripadel borovniškemu klubu. Drugi je bil klub iz Stare Vrhlike, tretji pa klub iz Brezovice pri Borovnici.

Sledila je podelitev pokalov, diplom in priznanj ekipam, ki so

tekmovali na Mladinski športni olimpijadi 76, ki je bila v počastitev Meseca mladosti. V skupni uvrstitvi je prvo mesto osvojila Stara Vrhnika.

V kulturnem programu so poleg borovniških mladincev sodelovali tudi Blaž Ogorevc, ki je letos za svoje literarno delo prejel „Nagrada mladosti“, najvišje jugoslovansko priznanje za mlade literarne ustvarjalce, Nande Miklav, pesnik in prevajalec ter Marko Breclj, vodja ansabla Buldožer s svojimi songi.

F.P.

V kulturnem programu so sodelovali tudi Blaž Ogorevc, Nande Miklav in Marko Breclj.

Na mladinski športni olimpijadi je zmagala Stara Vrhnika. Predstavnika OK ZSMS sta jim izročila lep pokal.

Ne bo treba na morje?

O vaseh Pokojišče, Padež in Zavrh ter o njihovih prebivalcih v našem glasilu še nismo pisali. Res, delamo jim krivico, za katero pa smo krivi oboji; mi, ki jih ne obiščemo in oni, ki so premalo sitni ali bolje rečeno premalo glasni o vsem, kar se pri njih dogaja.

Torej prebijmo danes (kljub poletni vročini) led in začnimo pisati v našem občinskem časopisu tudi o njih! Za spremembo pa ta naš kratek zapis ne bo tako kot po navadi o slabi elektriki, ki je tudi v teh vaseh tako „švoh“, da le težko gledajo televizijo, o neasfaltirani cesti, ki je kljub makadamu odlična, o slabi preskrbi, saj je trgovina

pri njih odprta le nekaj ur popoldan, pa kaj bi sploh naštevala stvari, ki jih v naši občini vsi dobro poznamo. In ker je ravno kopalna sezona in vsi, ki nismo na dopustu kje ob morju, mislimo le na to, kje bi se lahko vsaj malo namočili in ohladili v teh pasje vročih dneh, spregovorimo raje o tem, kako so se mladi entuziasti iz teh vasi odlo-

čili, da bodo zgradili na Pokojišču pravi bazen. Ideja je stara že nekaj let, resno pa so se lotili dela letošnje poletje. Kake 3 kilometre od Pokojišča po gozdni poti, kjer se po ravnini vije potok Borovniščica, v čudovitem Kozlješkem logu, kjer slišiš lahko le oddaljeno brenčanje gozdarskih žag, so zasadili lopate. Res, da jim je pri tem pomagal buldožer, a vseeno je bilo treba krepko pljuniti v roke in žrtvovati marsikatero prosto uro. Poleg fizičnega dela pa so nekateri med njimi (naštem naj le najaktivnejše: Kondardi Anton, Pristavec Jože, Ravnikar Anton, Ravnikar Štefan, Kondardi Franc, Debevec Franci, Vidmar Milan, Pristavec Janez) žrtvovali tudi svoj letošnji regres, saj so morali kupiti kar šest in pol tone cementa. V dneh, ko je ta številka prišla „na svetlo“ je bazen, ki bo dolg 16 in širok 8 metrov gotovo že zabetoniran in fante čakajo le še zadnja dela.

Prav gotovo je to akcija, ki jo moramo pozdraviti in si ob njej lahko le tiho zaželimo, da bi kaj podobnega doživeli tudi v drugih krajih, saj nam ne manjka ne vode, ne lepih terenov, ampak samo dobre volje in smisla za skupne prosto-voljne akcije. Pokojiščani so nam torej lahko za vzgled in zaželimo jim čim prijetnejše urice ob novem bazenu!

T.H.

Novice iz AMD

Vrhniški AMD nam je sporočil, da je spremenil čas uradnih ur ker je društvo razširilo svojo dejavnost. Zaradi lažjega poslovanja objavljamo njihov delovni čas:

URADNE URE

	DELOVNI DNEVI	ZA STRANK
Ponedeljek	6 - 14	9 - 13
Torek	6 - 14	9 - 13
Sreda	6 - 12	9 - 12
	14 - 18	14 - 18
Četrtek	6 - 14	9 - 13
Petek	6 - 12	9 - 12
	17 - 19	17 - 19

UČNE URE

Učne ure (reševanje testnih pol) za „A“, „B“ in „F“ kategorijo so: vsaki torek in četrtek ob 16,00 uri v DOMU PARTIZANA.

IZPITI (PREIZKUS ZNANJA) PO TEČAJU

vsak 1. in 3. četrtek v mesecu ob 16,00 uri v DOMU PARTIZANA

URNIK ZDRAVNIŠKIH PREGLEDOV ŠOFERJEV MOTORNIH VOZIL

JULIJ	31.7.1976	vpis od 7,00 - 11,00 ure
AVGUST	14. + 28.8.1976	vpis od 7,00 - 11,00 ure
SEPTEMBER	11. + 25.9.1976	vpis od 7,00 - 11,00 ure

Vsak kandidat mora prinesiti s seboj zdravstveno knjižico.

Za občane občine Vrhnika veljajo zdravniška spričevala samo od Zdravstvenega doma Vrhnika.

OBVESTILO TRAKTORISTOM

Vsak kandidat za voznika kmetijskih traktorjev kateri je opravil tečaj lahko:

1. dvigne na društvu evidenčni karton,
2. dvigne zdravniško spričevalo v Zdravstvenem domu na Vrhniki,
3. izbere inštruktorja iz priloženega seznama,
4. se prijavi za glavni izpit na občini.

SEZNAM INŠTRUKTORJEV KMETIJSKIH TRAKTORJEV, KATERI LAHKO INŠTRUIRAJO

1. Suhadolnik Ignac	Blatna Brezovica	15
2. Brence Kajetan	Smrečje	8
3. Pleško Jože	Blatna Brezovica n.h.	
4. Hrovatin Maks	Bevke	38
5. Lenarčič Drago	Bevke	40
6. Umek Franc	Blatna Brezovica	11
7. Lenaršič Ciril	Bevke	106
8. Hladnik Franc	Blatna Brezovica	27
9. Gregorka Franc	Blatna Brezovica	18
10. Vonča Ivan	Bevke	56
11. Kržmanc Anton	Bevke	68
12. Petkovšek Jakob	Bevke	116
13. Turk Ivan	Log	145
14. Rožnik Ludvik	Log	91
15. Jereb Vinko	Podlipa	4
16. Dolinar Marjan	Bevke	39
17. Cunder Franc	Verd	64
18. Gostiša Egidij	Bevke	2
19. Čepon Slavko	Lesno brdo	24
20. Gorišek Franc	Verd	197
21. Dolinar Anton	Bevke	75
22. Marković Nenad	Vrhnika, Klis Blok C -	1
23. Mattias Franc	Vrhnika, Tržaška	47

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očka, sina in brata

STANETA MARINČIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala sosedom za njihovo nesebično pomoč in šopke cvetja ter gasilskemu društvu Log za poslovilne besede ob preranem grobu.

Žalujoci: žena Albina, hčerka Stanka z družino, Vilma, Blanka in ostali sorodniki

Težave s preskrbo

Na 15. skupni seji so delegati vseh treh zborov občinske skupščine obravnavali poročilo o komunalni problematiki in poročilo o stanju in problemih na področju oskrbe v občini Vrhnika ter dali na obe poročili precej kritičnih pripomb. V zvezi s tem pa moramo zapisati tudi to, da so bile krajevne skupnosti kar petkrat pozvane, da sodelujejo pri pripravi gradiva za srednjeročni plan komunalnih del za obdobje 1976-80, a je svoje pripombe posredovala le krajevna skupnost Vrhnika. Takoj se lahko vprašamo, kje so ostali sveti krajevnih skupnosti, sveti potrošnikov in ali se sploh znamo delegatsko in samoupravno obnašati ali samo kritizirati?

Za ilustracijo objavljamo le nekaj podatkov iz poročila o stanju in problemih preskrbe v občini Vrhnika saj vemo, da je prav to področje med našimi občani deležno stalnih kritik.

Za redno oskrbo občanov Vrhnike skrbijo: Mercator TOZD Vrhnika, Markator TOZD Hrana Vrhnika, KZ Vrhnika in Žito - Pekarna Vrhnika, ki imajo skupaj 27 poslovalnic. Te so razporejene v 11 krajevnih skupnostih. Občani KS Stare Vrhnike in Sinje gorice nimajo trgovine, ki bi skrbela za redno oskrbo v letošnjem letu bo rešeno vprašanje oskrbe na Stari Vrhniki.

Trgovska podjetja v vrhniški občini razpolagajo s približno 4.244 m² poslovnih površin, to je 0,27 m² na prebivalca. Pri analizi nismo upoštevali trgovine s pohištvo in gradbenim materialom trgovskega podjetja Merkator, poslovalnice Gramexa ter prodajaln s čevlji - Peko, Borovo in Planika.

Potrošnja na prebivalca znaša povprečno mesečno 630.- din. Na Vrhniki in v Borovnici, kjer je občanom na voljo več trgovin oz. je izbira blaga boljša, je tudi potrošnja na občana večja. Na Vrhniki znaša povprečna mesečna potrošnja 1.203.- din, v Ligojni 976.- din, v Borovnici 703.- din, sledijo ostale KS z znatno nižjo potrošnjo. Navedeni podatki so izračunani na podlagi mesečnega prometa v poslovalnicah. Povprečni mesečni promet poslovalnice je na Vrhniki 583.806.- din, v Borovnici 339.875.- din, na Logu 326.000.- din, Dragomeru 204.282.- din, Drenovem griču 225.000.- din, v Verdu 151.000.- din, v Bevkah 123.750.- din, v Podlipi 100.366.- din, v Blatni Brezovici 82.400.- din, v Ligojni 41.300.- din in v Zaplani 41.000.- din.

OSKRBA S SADJEM IN ZELENJAVO

V začetku pomladi se je pojavil problem oskrbe s sadjem in zelenjavo. Občanom je bila za to oskrbo na voljo le trgovina „Zelenjava“ na Stari cesti, kar pa že dolgo ni zadoščalo potrebam. Upravni organ je zato izdal v začetku maja soglasje za prodajo na tržnici po pavšalu Agrokombinatu Maribor in Kmetijskemu kombinatu „Borinci“. Poleg tega pa občasnoprodajajo kmetijske proizvode, zlasti sadje, še zasebni proizvajalci.

Sredi maja je odprla Kmetijska zadruga Vrhnika prodajalno s sadjem in zelenjavo v prostorih bivše mesnice na Stari cesti, poleg tega pa prodajajo tudi na stojnici pred Mlečno restavracijo. Tako je problem oskrbe s sadjem in zelenjavo na Vrhniki za letošnjo sezono rešen.

Na enak način smo skušali izboljšati to oskrbo tudi v Borovnici. Agrokombinatu Maribor je bilo izdano soglasje za prodajo sadja in zelenjave na stojnici pred avtobusno postajo. Krajevna skupnost Borovnica nam je sporočila, da na

omenjenem prostoru še nihče redno ne prodaja, pač pa občasnoprodaja zasebni proizvajalec češnje in breskve.

OSKRBA Z MESOM

S preskrbo občanov z govejim mesom trenutno ni težav. Trg je urejen z dogovorom o odkupni in prodajni ceni govejega mesa, pričakuje pa se, da bo v času sezone (julij, avgust) prišlo do pomanjkanja govejega mesa, ker je izvoz sproščen.

Problem pa je z oskrbo svinjskega in telečjega mesa. Za svinjsko meso je določena minimalna odkupna cena, to je 17,50 din/kg in na osnovi te je izračunana maksimalna prodajna cena. Minimalna odkupna cena se je povišala na 19,50 - 20,00 din/kg, prodajna cena, ki je maksimirana pa je ostala nespremenjena. Kmetijska zadruga ima tako pri vsakem zaklanem prašiču do 150.- din izgube. To izgubo delno krijejo tako, da boljše oz. dražje dele prodajo, ostale pa predelajo. Pokazal pa se je problem velikih zalog svinjske masti, ki jo prodajajo po 8.- din/kg. Na teden tako koljejo od 50-60 prašičev, kar pa ne zadošča povpraševanju.

Tudi oskrba s teletino ni zadovoljiva. Določena je izredno nizka odkupna cena 20,60 din/kg, zato kmetje ne prodajajo telet zadrugi ampak po višji ceni privatnim kupcem ali pa teleta koljejo doma in shranijo meso v zmrzovalnih skrinjah.

PLAN POVEČANJA TRGOVSKIH KAPACITET DO LETA 1980

Kmetijska zadruga v svojem programu razvoja 1976-1980 predvideva preureditev prostorov samopostrežne trgovine pri Mlečni restavraciji. Zgradili bodo nove skladiščne prostore in razširili obstoječe prodajne prostore. S tem bodo pridobili 120 m² novih poslovnih površin.

Trgovino v Verdu bodo preuredili v samopostrežno trgovino v kateri bo tudi mesnica, ki pa bi bila odprta le določene dneve, kakor se bo pokazala potreba. Ta trgovina naj bi oskrbovala del Vrhnike (Loško, Verd in bližnja naselja).

Tudi v Dragomerju trgovina ne zadošča za zadovoljivo oskrbo, ker se naselje izredno hitro širi in s tem se večja število prebivalcev. KZ Vrhnika ima v planu notranjo preureditev celotne stavbe v samopostrežno trgovino z mesnico in manjšim bifejem in s tem bi se poslovne površine povečale za 3 krat.

Merkator TOZD Vrhnika predvideva izgradnjo trgovskega centra. Adaptirali bodo trgovino „Železnina“ v trgovino s tehničnim blagom, zgradili novo samopostrežno trgovino s prodajo vseh vrst živil,

kot so: kruh, meso, sadje in zelenjava, mlečni in delikatesni izdelki ter lokal za družbeno prehrano. Z izgradnjo tega centra bi pričeli naslednje leto, če bo mogoče dobiti vsa potrebna sredstva.

PROBLEMATIKA EKONOMIČNOSTI POSLOVANJA TRGOVSKIH ORGANIZACIJ

Zakon o zamrznitvi marž iz leta 1971 je povzročil stagnacijo razširitve in modernizacijo trgovine tudi v naši občini. V lanskem letu so bile sproščene marže za živilsko blago, marže za tehnično blago pa so ostale še vedno zamrznjene. Prodaja tehničnega blaga pa predstavlja polovico vsega prometa in dohodek dosežen s prodajo tega blaga zadošča le za kritje osnovne reprodukcije, ne pa tudi za razširjeno reprodukcijo.

Visoka rast cen v zadnjih letih je pripomogla, da so bili doseženi finančni plani, vendar trgovske organizacije niso dobile pričakovanega dohodka, ker so se povišali odvisni stroški ter zakonske in pogodbene obveznosti. Potrebno je bilo tudi povišati osebne dohodke zaposlenih in tako le delno omejiti fluktacijo delovne sile. Na kvaliteto zaposlenega kadra, ki pogojuje uspešnost posameznih poslovalnic vpliva tudi bližina Ljubljane. Le ustrezen kader omogoča doseganje zadanih planov.

Približno 1.500 občanov se vozi na delo v Ljubljano in ti kupujejo tehnično blago v centru, ki ima izredno razvito trgovsko dejavnost in to povroča odtok kapitala na drugo področje.

Trgovina v zadnjih letih na Vrhniki praktično ni napredovala. Adaptirane so bile le posamezne trgovine in zato se delo v nekaterih poslovalnicah odvija v nemogočih pogojih. Raspoložljiva sredstva namenjena za razvoj te dejavnosti so se prelivala na področje Borovnice, Drenovega griča in Loga.

Razdrobljenost lokalov povroča visoke odvisne stroške in tudi visoki stroški vzdrževanja lokalov in opreme so povzročali, da se tako dolgo ni pristopilo k izgradnji močnejšega potrošniškega centra.

Z novim zakonom o dolžniško-upniških razmerjih, ki je stopil v veljavo 1. aprila so se v trgovskih organizacijah pojavile dodatne težave. Že dosedaj majhna obratna sredstva in izredno nizek koeficient obračanja sta povzročala slabo izbiro blaga predvsem v trgovinah s tehničnim blagom. V sedanjih razmerah, ko bo na voljo še manj obratnih sredstev in se bo verjetno pojavljala celo problem rentabilnosti nekaterih trgovin, bo izbira blaga v trgovinah še bolj okrnjena.

V taki situaciji bodo trgovske organizacije prisiljene uvajati deljen čas, kar pa ni ugodno za potrošnika.

ZAKLJUČKI

Iz zgoraj zapisanega je razvidno, da je treba v celotnem kompleksu oskrbe težiti k odklanjanju skupne problematike, ki ovira zadostno in kontinuirano oskrbo zaradi stanja in neorganiziranosti proizvodnje, nepovezanosti posameznih udeležencev v oskrbi ter pomanjkanju trgovskih kapacitet v posameznih krajevnih skupnostih. Potrebno je:

- vložiti vse napore v izgradnjo novih trgovskih objektov in z adaptacijo posameznih poslovalnic povečati obstoječe kapacitete;

- posvečati več pozornosti kooperantskim odnosom in proučiti možnost oskrbe trgovske mreže pri privatnih proizvajalcih oz. kooperantih;

- z odlokom o tržnem redu je potrebno urediti prodajo na tržnici in pri tem upoštevati, da se raspoložljive tržne površine v čim večji meri izkoristijo za prodajo sadja in zelenjave, prodaja ostalega blaga pa naj se omeji na minimum.

Konstituiran je klub samoupravljalcev

V sredo, dne 7.7.1976 se je sešla novoizvoljena delegatska skupščina kluba samoupravljalcev občine Vrhnika.

Na konstituirani seji so delegati sprejeli poročilo o delu iniciativnega odbora, osnutek programa dela kluba do konca leta 1976 ter ugotovila, da je samoupravni sporazum o ustanovitvi in delovanju kluba samoupravljalcev občine Vrhnika veljaven.

Do 30.6.1976 je podpisalo posebne pristopne pismene izjave 45 temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti z območja občine Vrhnika: Ustanovitelji kluba samoupravljalcev občine Vrhnika so: Skupščina občine, vodstva občinskih družbeno-političnih organizacij (komite, OK ZKS, OK SZDL, OSS, OK ZSMS in OO ZZB NOV) in temeljne samoupravne organizacije in skupnosti občine Vrhnika: TOZD Usnjarna, TOZD Tovarna vrat, TOZD Parketarna, TOZD Tovarna antenskih naprav, TOZD Gozdarstvo, TOZD Mantova, TOZD Pošta, TOZD Kamnolom, TOZD Mercator, TOZD Opekarna, TOZD DO Komunalno podjetje, DO Osnovna šola „Ivan Cankar“, DO Osnovna šola „Janez Mrak“, DO Osnovna šola Borovnica, DO Vzgojnovarstveni zavod, DO Dom počitka, DO Lekarna, DO Obrtni center, DO Ljudska knjižnica, DE Elektro, DE Žito, DS Uprava, DS Občinsko sodišče, OIS, OKS, OSSS, OSSV, KZS, KS Vrhnika, KS Borovnica, KS Verd, KS Sinja gorica, KS Drenov grič - Lesno brodo, in KS Podlipa - Smrečje.

Skupščina kluba se je konstituirala, oziroma so bili izvoljeni:

1. Za predsednika Skupščine kluba samoupravljalcev: Friderik KOVAČ, delegat komiteja OK ZKS iz Vrhnike, Na Klisu št. 26,

2. Za podpredsednika Skupščine kluba samoupravljalcev: Zdravko GABROVŠEK, delegat TOZD Fenolit Borovnica, ki stanuje na Vrhniki, Delavsko naselje 28.

IZVRŠNI ODBOR:

1. Za tajnika kluba samoupravljalcev, ki vodi izvršni odbor Vojko JERINA, delegat TOZD Usnjarna Vrhnika, iz Vrhnike, Partizanski tabor št. 8,

2. Za namestnika tajnika kluba samoupravljalcev: Richard BEUERMAN, predsednik OK SZMS iz Vrhnike, Stara cesta 47.

3. Marina JEREB, delegat KS Drenov grič - Lesno brdo,

4. Andreja MOLE, delegat Skupščine občine Vrhnika, iz Stare Vrhnike 104.

5. Franjo MODRIJAN, delegat TOZD Tovarna vrat Borovnica, iz Borovnice št. 188,

6. Cecilija UMEK ing. agronomije, delegat Kmetijsko-zemljiške skupnosti iz Stare Vrhnike 48,

7. Janez ŽAKELJ, delegat občinskega sveta Zveze sindikatov iz Verda št. 118,

8. Lučka KENK, delegatka SIS za socialno skrbstvo iz Borovnice št. 245.

9. Simon SELJAK, delegat TOZD Tovarna antenskih naprav iz Vrhnike, Opekarska cesta 24.

NADZORNI ODBOR:

predsednik:

1. Andrej ŠTUPICA, delegat TOZD Mercator iz Vrhnike, Delavsko naselje št. 4,

člani:

2. Andreja BRAJKOVIČ, delegat TOZD Pošta iz Vrhnike, Na klisu C-3,

3. Silvester LEŠNIK, delegat DO Obrtnik iz Borovnice 208,

4. Franc LEVEC, delegat TOZD Parketarna Verd iz Verda št. 173,

5. Milena BRENČIČ, delegatka DO Osnovna šola „Ivan Cankar“ iz Verda št. n.h.,

6. Polona VERBIČ, delegatka Osnovne šole iz Borovnice, ki stanuje na Vrhniki, Ljubljanska c. n.h.,

7. Irena JESENOVEC, delegatka DO Ljudska knjižnica iz Vrhnike, Dobovičnikova 29., D.D.

OBVESTILO

Krajevna skupnost Vrhnika obvešča vse občane, da je bil imenovan odbor za preureditev pokopališča na Vrhniki.

Po sklepu tega odbora bomo začeli zbirati finančna sredstva na ziro račun krajevne skupnosti Vrhnika (50110-645-64009) na posebnem kontu za ureditev pokopališča.

Vse občane naprošamo, da nakazujejo finančna sredstva v te namene v kakršnikoli obliki. Kot prvi primer takega zbiranja je Filatelistično društvo Vrhnika, ki je namenilo namesto venca za pokojnim članom 320,00 din za ureditev pokopališča.

Če bomo slučajno spremenili način zbiranja sredstev v ta namen vas bomo pravočasno obvestili preko časopisa!

KRAJEVNA SKUPNOST VRHNIKA

V sodelovanju z JLA se rešuje problem vode

Problem vode postaja v naši občini iz dneva v dan vse bolj „problem številka ena“, še zlasti pa potem, ko so se tudi v Borovnici, drugem največjem naselju, pojavile težave s pitno vodo.

1904., ko je bil zgrajen vrhniški vodovod, je v tem kraju prebivalo le 2295 prebivalcev in ti so potrebovali približno 2 litra vode na sekundo na prebivalca. Leta 1936 je bil vodovod popravljen in 1949 so bile pri Primcovem studencu postavljene črpalke; od takrat dalje pa je ostal vodovod nespremenjen kljub temu, da danes potrebujemo že 45 litrov vode na sekundo na prebivalca, v perspektivi pa je celo predvidena poraba 90 litrov v sekundi.

Zlasti po letu 1970, ko je na Vehniki izbruhnila zaradi bakte-

riološke onesnaženosti vode epidemija zlatenice, je bilo izdelanih veliko načrtov o tem, kako Vrhniko zagotoviti dovolj pitne vode in končno smo bili v juniju priča prvih del, saj se je pričela prva etapa del na vodovodnem omrežju. Nekaj sto vojakov vrhniškega garnizona je pod poveljstvom komandanta tovariša Miheliča v dveh dneh izkopal preko 1800 m dolg jarek na trasi Staje – Vrhnika (do Elektrona). S to akcijo je bilo prihranjeno preko 60 milijonov družbenih sredstev. Vojaki bodo pomagali tudi pri polaganju cevi, ki jih je nabavilo Komunalno stanovanjsko podjetje. Samo polaganje teh cevi bi steklo veliko hitreje, če se ne bi zataknilo že pri samem nakupu teh. Računajo pa, da bodo položili tudi do 200 m teh cevi na dan in da bodo dela tako končana do jeseni. Drugo leto predvidevajo nadaljevanje teh del, ki pa sodijo že v sklop druge etape rekonstrukcije vodnega omrežja, to je zajetje v Starem malnu in Lintvernu. Oba cevovoda se bosta združila pri križišču ceste Staje – Stari maln.

Prav na tem mestu moramo znova poudariti, kako velikega pomena je sodelovanje med JLA in občani, saj je le dobra volja in prip-

ravljenost za reševanje problemov, ki so skupni, ponovno dokazala, da se le s skupnimi napor in združenimi močmi lahko rešijo veliki problemi kot je na primer naš o preskrbi s pitno vodo, ki Vrhniko tare že 25 let.

Med najmarljivejšimi je bil tudi vojak Markovič.

Pridne roke vojakov so izkopale v dveh dneh 1800 m dolg jarek. S to akcijo je bilo prihranjenih 60 milijonov družbenih sredstev.

Pacientova zahvala

Za menoj je dolgoletna bolezen, ki mi jo je kot Primorcu povzročilo trpljenje pod fašizmom, sedemletna vojaška suknja v redni kraljevi vojski, stalen odpor proti fašizmu in končno udeležba v 3. prekomorski brigadi 2. bataljona minometske čete.

Ob tej priliki se zahvaljujem dr. Kogoju, ki me je nešteto krat obiskal na domu, velikokrat v temi, snegu ter mi reševal življenje, sestre Milki Verbičevi in vsem ostalim sestram, dr. Žekšu, osebjem v zobotehnikah in lekarni. Prav tako pa tudi dr. Cvetki Kastelic in dr. Pečar Janezu.

V skromno zahvalo pa vsem, v tem dopustniškem času, posvečam lastno pesem!

V zdravju, sreči, tegobe ne poznamo, ko obišče nas bolezen, humanost cenit znamo, in tudi medicince cenit znamo.

Jaz to že vse dobro vem, ker mnogo ste imeli dela z mano in mislim, da vam tudi povedat smem, da srečno bi dopust prebili, kjerkoli bi se naselili, da bi se vsaj enkrat malo odpočili, brez mene ves teran na Krasu spili in nas sitnežev in simulantov, vsaj za mesec se rešili.

Anton Zenko

66. Seja IS

Izvršni svet je na svoji 66. seji sredi julija razpravljal o osnutku družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za podeljevanje priznavalnih udeležencev NOV in drugih vojn, katere urejajo skupščine občin s svojimi predpisi. Podpisniki tega družbenega dogovora določajo krog udeležencev NOV in drugih vojn, ki so upravičeni do občinskih priznavalnin, vrste občinskih priznavalnin, pogoje in kriterije za podeljevanje občinskih priznavalnin ter financiranje le-teh. Osnutek tega družbenega dogovora vsebuje skupne osnove in merila za podeljevanje občinskih priznavalnin udeležencev NOV s priznanim posebnim dobo v dvojnem štetju pred in po 9.9.1943 oziroma 13.10.1943, borbem za severno mejo v letih 1918–19 ter slovenskim vojnim doborovljcem iz vojn 1912–18. Po predloženem osnutku družbenega dogovora ni razlik glede uveljavljanja pravic, ki izhajajo iz osnutka dogovora med navedenimi kategorijami udeležencev NOV in drugih vojn. Razlike so le v cenzusih in višini priznavalnin. Iz 10. člena tega osnutka družbenega dogovora pa je razvidno, da se vsa sredstva za priznavalnine in za zdravstveno varstvo po tem dogovoru zagotavljajo iz proračuna občinskih skupščin na podlagi dogovora o splošni in skupni porabi.

Poleg tega osnutka pa je izvršni svet pregledal tudi osnutek samoupravnega sporazuma o ustanovitvi SIS za varstvo zraka za območje

mesta Ljubljane in občine Vrhnika, saj je bilo že meseca februarja na seji predsednikov iniciativnega odbora za ustanovitev te SIS dogovorjeno, da se občina Vrhnika priključi Ljubljani, ker se je pokazala težnja o združevanju več občin določene regije v eno SIS za varstvo zraka.

Podpisniki tega samoupravnega sporazuma naj bi bile TOZD in druge družbeno-pravne osebe, ki plačujejo prispevek zaradi onesnaževanja zraka. Velik del podpisnikov bo moral po določitvi tega zakona izdelati in izvajati sanacijske programe.

Skupščina SIS za varstvo zraka naj bi bila sestavljena iz 70 do 90 delegatov, od tega bi bilo približno 30 delegatov iz krajevnih skupnosti. Število delegatskih mest se bo določalo po velikosti krajevnih skupnosti in glede na stopnjo onesnaženosti tako, da bo vsak delegat zastopal eno ali več krajevnih skupnosti. Prav tako bodo tudi delegati iz TOZD zastopali eno ali več TOZD po sorodnosti dejavnosti le-teh. Inicijativni odbor za ustanovitev te SIS je predlagal, da bi podpisniki dali svoje pripombe na predlog samoupravnega sporazuma do 10. septembra, ta bi bil poslan v javno razpravo 20. septembra, ustanovna skupščina pa bi se nato sestala v mesecu novembru, ko naj bi bil zaključen postopek za izvolitev delegatov SIS za varstvo zraka.

T.H.

Kako je z varstvom?

Vrhnika kot razvita občina je s svojimi zmogljivostmi varstva in vzgoje predšolskih otrok na repu slovenske lestvice. Po zadnjih republiških podatkih je 20 % slovenskih otrok v vzgojnovarstvenih zavodih, prav toliko pa jih je po podatkih ankete, ki jo je izvedel republiški svet Zveze sindikatov Slovenije, popolnoma brez varstva, ko so njihovi starši na delovnem mestu. Naša občina pa je po svojih razpoložljivih zmogljivostih še daleč za temi številkami, saj je bilo ob zadnjem vpisu v vrtec odklonjenih kar 405 otrok: 123 na Vrhniku, 77 v Borovnici, 78 na Logu in 127 v Dragomerju.

Ta dejstva dovolj zgorovno kažejo na potrebo, da je skrajni čas, da začnemo z akcijo razširjanja že obstoječih in z gradnjo novih prostorov za otroško varstvo. Do sedaj je otroško varstvo organizirano le v dveh od trinajstih krajevnih skupnosti v občini; ponekod tam, kjer pa še ni organiziranega stalnega otroškega varstva, pa so se v zadnjem času uveljavile dodatne oblike dela z otroci – to so potujoči vrtci, ure pravljic itd. – in s tem le delno izpolnjene vrzeli v vzgoji predšolskih otrok.

Kljub temu, da je bil pred tremi leti uspešno izpeljan referendum o samopriskevku za gradnjo šol in

vzgojno-varstvenih zavodov v občini, pa danes ugotavljamo, da še ni nič narejenega in da je še vedno premalo denarja za kakršnokoli gradnjo. Takrat je bil sicer izdelan vrstni red, po katerem naj bi se gradnja odvijala, a bo zaradi spreminjenih pogojev na slabše, saj vemo, da je odpadlo kreditiranje bank za gradnjo tovrstnih objektov, potrebno najti nek pameten skupni jezik in se odločiti, kje začeti gradnjo in kaj graditi. Verjetno bo to moral storiti odbor za gradnjo šol in VVZ skupaj z družbenopolitičnimi organizacijami in občinsko skupščino.

T. H.

RAZPIS

OK ZKS Vrhnika objavlja prosto delovno mesto računovodkinje OK ZKS, OK SZDL in glasila „Naš časopis“.

K sodelovanju vabimo kandidate s končano srednjo ekonomsko šolo, nekaj delovnimi izkušnjami in biti moralno-politično neoporečni. S stanovanjem ne razpolagamo.

Zasedba delovnega mesta je možna 15 dni po objavi v „Našem časopisu“.

Kakšni smo

V okviru proslave stoletnice šole v Borovnici so bile številne kulturne prireditve. Med drugim je v Borovnici gostoval tudi orkester godbe milice, ki je med najkvalitetnejšimi v Jugoslaviji. Borovničane pa ni privabila njihova visoka umetniška raven. Ne moremo ravno trditi, da je koncert minil brez poslušalcev, čeprav bi bil obisk lahko mnogo številnejši. Kako malo ljudi je v tem tednu obiskalo skrbno pripravljene prireditve pa je bilo pazno že naslednji teden, ko sta v Borovnici „gostovali“ dve skupini s svojim artističnim in „čarovniškim“ programom. Na teh predstavah se je kar trlo ljudi! Za ogled teh sposobnosti je bilo treba seči globoko v žep, medtem ko je bil trud učiteljev in učencev povsem brezplačen. Ali ni absurd, da tudi z obiskom nismo poplačali njihovo prizadevanje in trud ki so ga vložili za Borovničane.

Krajevna skupnost Vrhnika obvešča občane, da naj ne kupujejo zemljišč ob Idrijski cesti (za Voljčcem) z namenom gradnje počitniških hišic, ker bodo vse posledice, ki bodo nastale v zvezi z že obstoječo črno gradnjo, nosili sami!

KRAJEVNA
SKUPNOST
VRHNIKA

USTANOVNI SESTANEK ODBORA ZA DOPISNI ŠAH

Načrtno delo

V domu JLA na Vrhniki je bil ustanovni sestanek Odbora za dopisni šah Slovenije. Pregledali so delo, dosedanje uspehe ekip in posameznikov na domačih in mednarodnih tekmovanjih ter si zastavili naloge, ki jih morajo uresničiti, da bo dobil dopisni šah še več ljubiteljev.

Ko so pregledovali dosedanje delo so ugotovili, da je v Sloveniji okoli 120 dopisnih šahistov. Od tega jih je na Vrhniki in v Ljubljani več kot 50 odstotkov. Izrekli so priznanje ŠD Vrhnika, ki je bil iniciator propagandne akcije pridobivanja novih dopisnih šahistov v celi Jugoslaviji. Pod naslovom „Izziv Vrhnike“ je na koncu akcije zmagala Vrhnika, ki je v času akcije prijavila Svetu za dopisni šah največ novih dopisnih igralcev v Jugoslaviji, za kar je prejela tudi pokal Sveta za dopisni šah iz Novega Sada.

V Sloveniji je vrsta igralcev s klaso MK ali višjo. Edini slovenski mednarodni mojster je Franček Brglez. Mojstra dopisnega šaha sta Prainfalk in Tomšič. Kategorijo MK sta poleg Bravničarja, Jeromlja in Tomažiča osvojila tudi Gradišnik iz Borovnice in Gostiša iz Vrhnike.

Izvolili so Odbor za dopisni šah Slovenije. Za predsednika je bil izvoljen Franček Brglez, člani tega petčlanskega odbora pa so še Sterle (za področje Gorenjske), Stankovič (Vrhnika – Notranjska), Bohak (Štajerska), Kužnik (Ljub-

ljana). Ta odbor si je zadal nalogo, da popularizira dopisno igranje šaha. V dopisno šahovsko igro se mora vključiti čim več šahistov iz cele Slovenije. Pridobiti morajo predvsem mlade, saj je ravno dopisni šah tisti, ki šahista prisili k večjemu poglobljanju v šahovsko literaturo. Pomemben pa je tudi pri ohranjanju šahovske kondicije.

V razpravi so se dotaknili tudi problematike kam sodi dopisni šah. Čeprav je sestavni del našega športnega življenja, so težave pri opredelitvi, še posebno takrat kadar je to povezano z materialnimi sredstvi.

Ob koncu so podelili priznanja najzaslužnejšim dopisnim šahistom in šahovskim društvom. Priznanja sta dobila tudi naša občana – Karel Gradišnik iz Borovnice za dolgoletno zvestobo dopisnemu šahu in Miroslav Stankovič iz Vrhnike za organizacijo dopisnega šaha.

Poleg teh dveh šahistov sta dobila priznanje tudi ŠD Vrhnika za množičnost in Dom JLA za pomoč pri organiziranju množičnosti ter za popularizacijo dopisnega šaha.

F. Petelin

Vrhnikičani imajo največ dopisnih šahistov, zato so prejeli tudi pokal Sveta za dopisni šah. Lahko so ponosni nanj.

Kako se igra dopisni šah?

Prednost igranja dopisnega šaha na „normalni šah“ je v tem, da zahteva dopisni šah poglobljanje v teorijo in za preizkus šahovske moči ni potrebno potovati na turnirje, ampak partije igrate doma. Tako lahko istočasno igrate več partij na enem turnirju, ravno tako tudi več turnirjev (v domovini ali inozemstvu) istočasno. (Preteklo leto sem

jaz igral na enem mednarodnem turnirju, enem evropskem, na treh jugoslovanskih in na enem ekipnem turnirju s skupno 52 igralci istočasno). Na takšen način spoznavate nove prijatelje iz celega sveta, za filateliste je zanimivo, ker na tak način pridejo do najrazličnejših znamk iz mnogih držav. Poleg tega v analizi partije lahko uporabljate literaturo, lahko pa vam pomagajo tudi močnejši šahisti kar pri normalnem šahu ni možno v času igranja partije.

Pisanje potez pri dopisnem šahu je nekoliko drugačno v primerjavi s pisanjem pri normalnem šahu. Za turnirje v domovini lahko uporabljate notacije algebre, za turnirje v tujini pa je obvezna številčna notacija. Pri številčni notaciji je vsako polje označeno dvoštevilčno. Tako na primer za igranje poteze s kraljevim kmetom s polja pred kraljem na četrto vrsto pišemo e2 – e4 ali skrajšano e4. Številčna notacija mora vsebovati polje kjer je figura stala in polje kamor smo figuro premaknili. Tako bo v našem primeru e2–e4 napisano s številčno notacijo 5254 (52–e2, 54–e4) Poleg evidence o odigranih potezah

se mora voditi tudi evidenca o porabljenem času za razmišljanje. Tu nimamo namena, da bi razlagali podrobnosti o igri, ker vsak igralec ob prijavi za prvi turnir dobi „Navodila za igranje dopisnega šaha“.

Dopisna partija se lahko igra z navadno dopisnico, razglednico ali pismom, obstojajo pa tudi specialne dopisnice, ki olajšujejo evidenco. Dopisni šah zahteva rednost v igri, vztrajnost in korektno obnašanje do nasprotnika kot v vsakem drugem športu.

Za ilustracijo si oglejmo eno mojo partijo, ki sem jo odigral z Dierk Koggeom iz Scheessela – ZRN.

Algeberska notacija Stankovič (YU) – KOGGE (BRD)

1. e2–e4	d7–d6
2. d2–d4	Sg8–f6
3. Sb1–03	g7–g6
4. Lc1–g5	c7–c6
5. Dd1–d2	Sb8–d7
6. 0–0–0	b7–b5
7. f2–f4	b5–b4
8. e4–e5?!	b4:c3
9. Dd2:c3	d6:e5
10. f4:e5	Sf6–d5
11. Dc3:c6	Sd5–b6
12. d4–d5	Lf8–g7
13. e5–e6	0–0
14. d5–d6	Sd7–e5
15. Dc6:a8!?	Čmi preda

Številčna notacija Stankovič–Kogge

1. 5254	4746
2. 4244	7866
3. 2133	7776
4. 3175	3736
5. 4142	2847
6. 5131	2725
7. 6264	2524
8. 5455	2433
9. 4233	4655
10. 6455	6645
11. 3336	4526
12. 4445	6877
13. 5556	5878
14. 4546	4755
15. 3618	Črni preda

Nimamo cilja, da tu širše razlagamo ta način šahovske igre, temveč želimo vključiti vse tiste, ki jih dopisni šah zanima, predvsem mlade, da se v čim večjem številu odločijo za ta način igre. Svoj točen naslov pošljite na naslov: ŠD Vrhnika (za Stankoviča), Dom JLA, pa boste dobili potrebna navodila za igro.

Miroslav Stankovič

SLOVENSKI PIONIRSKI ŠAHOVSKI PRVAK SIMON JERIČ

Na poti uspehov

Trinajstletni Simon Jerič iz žahovskega kluba Borovnica je za letošnje leto postal republiški šahovski prvak med pionirji. Prvo mesto je osvojil med hudo konkurenco 20 pionirjev, ki so bili od njega skoraj vsi starejši.

S šahom se je spoznal že zgodaj, kar pa ni naključje, saj je njegov oče neumorni šahovski delavec in organizator šaha v Borovnici. Resno, še bolj rečeno bolj intenzivno, pa se s šahom ukvarja pet let. Najprej sta ga učila „modrosti“ šahovske igre oče in mentor za pionirje pri borovniškem šahovskem klubu Niko Šivic. Sedaj pa je njegov mentor in sekundant mojstrski kandidat Ukmar.

Vsi poznavalci šaha v Borovnici so pričakovali tak uspeh tega nadarjenega šahista. Ko pa smo njega vprašali, če je pričakoval tako uvrstitev nam je iskreno povedal, da je računal na uvrstitev med najboljših šest, prvega mesta pa ni pričakoval. „Na začetku turnirja mi je šlo zelo slabo. Prve tri partije sem izgubil in sem bil kar malo razočaran. No, potem se mi je odprlo in nisem več okusil trpkosti poraza,“ je dejal plavalasi, drobnji fant.

Ko smo se z njim pogovarjali je

bil ravno v zaključni fazi priprav za državno pionirsko prvenstvo, ki bo v Vršču. Izbral si je repertoar otvoritev in variant, ki jih bo preizkusil na republiškem mladinskem prvenstvu. Cilj na mladinskem prvenstvu ni uvrstitev, ampak je zanj pomembno za preizkus moči in teorije ter uigravanje za državno pionirsko prvenstvo. Kot zanimivost naj povemo, da se sedaj pripravlja tri do štiri ure dnevno in to predvsem z literaturo ruskega vele-mojstra Sokolskega.

Njegova udarna moč je otvoritev b4, saj ravno s to otvoritvijo največkrat uspe nadigrati nasprotnike na drugi strani šahovske deske.

Borovniški šahisti si prizadevajo k šahovnicam pridobiti še več pionirjev. Rešitev kako to doseči se ponuja sama. V šolskem športnem društvu OŠ Borovnica ni šahovskega krožka, ki bi vključeval in navduševal pionirje za lepo šahovsko igro.

Vsi smo si edini pri trditvi, da šah umsko razvija mlado osebnost ter vzgojno vpliva na razvoj bodočega enakopravnega člana naše družbe. Vse osnovne šole bi morale vključiti v svoj učni program tudi šah (tako kot telesno vzgojo) in to vsaj eno šolsko uro na teden. Taka praksa je izredno uspela v Sovjetski Zvezi. Tudi na nekaterih osnovnih šolah pri nas šah prodira v redni pouk (Kočevje, Izola, Črni vrh, Križevci itd.) Tudi Borovničani imajo take želje. Radi bi zainteresirali osnovno šolo, da bi v 2. in 3. razred uvedla pol ure obvezne šahovske teorije. Želijo da bi bila pionirska sekcija vključena v ŠŠD, zanjo pa bi popolnoma skrbel šahovski klub.

S takim načinom dela bi dobili več kvalitetnih igralcev in tudi v prihodnosti bi borovniški pionirji še posegali po prvih mestih.

F. Petelin

V starem domu JLA je te dni razstavljaj vojak – največ Mate B. Lugarič.

BRALCE NAŠEGA ČASOPISA PONOVRNO OBVEŠČAMO, DA TEHTNEJŠIH ANONIMNIH PRISPEVKOV NE OBJAVLJAMO

AMD Vrhnika rabi za potrebe v naši občini večje število novih inštruktorjev. Zato naprošajo vse kandidate, ki so že izpolnili 23. leto starosti in imajo vozniško dovoljenje že dalj kot 3 leta, da se javijo na društvu, kjer bodo dobili vse potrebne informacije.

V prostorih šahovskega kluba Borovnica je vedno živahno, posebno še zadnja dva meseca, ko so bili mladi šahisti sredi zaključnih priprav. Med njimi je vedno, tudi letošnji pionirski republiški prvak Simon Jerič.

Po stopinjah šolske kronike

Borovničani letos praznujejo stoletnico osnovne šole. Ta visoki jubilej so proslavili od 13. do 20. junija s številnimi kulturnimi prireditvami in proslavami. Kako se je šola razvijala v teh sto letih je Marija Dretnik, učiteljica osnovne šole Borovnica opisala v članku „Po stopnjah šolske kronike.“

S tem kratkim zapisom bom skušala vsaj bežno prikazati, kako je potekal razvoj šolstva v naši kotlini od prvih zasnov pa do danes, ko se šola že resno pripravlja na celodnevni pouk. Opravičujem se vsem bralcem da zapis in bolj poglobljen. Imela sem namreč na razpolago zelo kratek rok, da to raziščem in zabeležim.

V veselje pa mi bo, če boste tudi te skromne vrstice z zanimanjem prebrali in se ob njih morda tudi zamislili v nekdanje in sedanje dni... Danes vsak hodi v šolo. Mora hoditi, ker je šola obvezna. Sto let in še malo dlje nazaj pa ni bilo tako.

Šolanje je bil privilegij premožnejših slojev.

Posluževali pa so se ga samo tisti, ki so bili hkrati tudi napredni ljudje.

Letos poteka **100 let**, kar so v Borovnici sezidali prvo šolsko poslopje, del današnje stavbe.

Iz skrbnih zapiskov v prvi šolski kroniki zremo o začetku ljudske šole v Borovnici tole (Ponavljam dobesedni zapis):

„Lepo in blago misel ustanoviti šolo in preskrbeti velikemu številu mladeži potrebnega učitelja, vzbudil je tedanji župnik Juhan Skubic. Farani se temu niso zoperstavliali in naredili so kakor pri večini ljudskih šol na Kranjskem, iz stare mežnarije — šolo.“

Pred prihodom učitelja je bil v vasi, razen župnika in cerkovnika, le malokdo, ki bi znal brati in pisati.

Tiste posameznike sta naučila branja, pisanja in računanja pač župnik in cerkovnik, ki sta to znala.

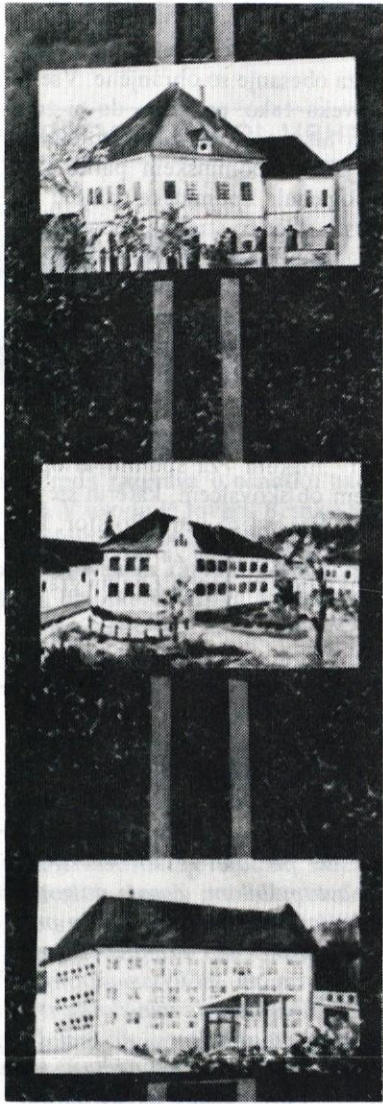
Nepodpisani pisec prvih zapiskov (sklepam, da je bil to učitelj Papler), poroča nadalje, da je v Borovnico prišel službovat prvi pravi učitelj jeseni leta 1848. Pisal se je Leopold Belar. Takrat je bilo v borovniški župniji 48 hiš.

V preurejeni mežnariji je nadebudnim Coklarčkom ubijal v glavo učenost dve leti, nato pa je odšel drugam službovat.

Za njim so se zvrstili še trije učitelji, ki pa nobeden ni zdržal prav dolgo.

Leta 1875 pa je prišel v Borovnico službovat **France Papler**, ki pa je bil vsekakor v naši vasi najpomembnejši učitelj pretekle dobe. Našemu kraju je dal svoj pečat. Še danes se ga dobro spominjajo najstarejši vaščani. Če povprašam, kateri od njih, kako je bilo v šoli, vsak hitro pove, da so se največ naučili pri učitelju Paplerju. Če se kdo na „nižji stopnji ni naučil brati, se je tega za gotovo naučil pri Paplerju. Bil je natančen, strog za izgovorjavo in pisavo. Ni se potem čuditi, da je pravilno napisovanje nekdanjih Paplerjevi učenecv res predvsem njegova zasluga.

Bil je tudi odličen sadjar, saj je vzgojil posebno sorto jabolka (Paplerjeve parmene). Ljudjem je ostal v spominu tudi kot zelo dober človek. Vsem potrebnim posebno materam vdovam in šolskim otrokom je vedno pomagal.

Tri faze razvoja šolskega poslopja. Bo kmalu uresničena tudi četrta?

Takrat v Borovnici ni bilo nobene tovarne. Težko je bilo za zaslužek. Polja je bilo malo in rodovitne njive je velikokrat poplavljal Borovniščica. Mah pa je tudi zelo malo dajal, ker je bila zemlja še zelo zamočvirjena.

Vendar se je v času ko je prišel v Borovnico France Papler, začel kraj zelo prebujati. K temu je veliko pripomogla železnica, ki je že skoraj dve desetletji Borovničanom odpirala okno v svet.

V tem času je bilo v Borovnici že gasilsko, bralno in sadjarsko društvo. Duša vseh teh društev je bil prav gotovo učitelj Papler.

Že v drugem letu Paplerjevega službovanja v Borovnici je bilo dograjeno in izročeno svojemu namenu prvo šolsko poslopje v Borovnici. Letos mineva 100 let.

Ob otvoritvi je bila velika slovesnost katere so se poleg domačinov udeležili tudi ugledni gostje z Vrhnike in Ljubljane.

V šolski kroniki iz tega leta je zapisan cel slavnostni govor, ki ga je imel učitelj Papler na dan otvoritve šole.

Ne moremo mimo tega govora. Dobesedno vam bom posredovala izveček tega zapisa, ki je po jeziku in vsebini zares omembe vreden.

Takole je govoril:

„Poudariti želim vzvišeni pomen današnje svečanosti. Starši skrbe bolj za materialno stanje svojih otrok, šola pa bo skrbela za duševno stran, ki ne sme zaostajati za materialno! Kje pa se izoblikuje najbolj

duševna stran mladeži, če ne v šoli?

Neizmerne važnosti pa je tudi lepa prostorna, z vsemi potrebščinama poskrbljena šola. Brez šole ni omike, brez omike ni blagostanja.

Šola bo mladini pomagala, da ne bomo zaostajali za drugimi kulturnimi narodi. Kar pogledjmo države. Čim bolj so civilizirane, tem večje so njihove žrtve za šolo. Najbolj pomembne pa so ljudske šole, ki so temelj vsem drugim zavodom. Kakršno seme, tako drevo, tak, tudi sad.“

Tako pred 100 leti!

In danes! Kaj nismo spet tam? Ali ni osnovna misel Paplerjevega govora poudarjeno pomembna tudi za današnji čas!

Naloge šole se niso spremenile, le poglobile so se. Z industrializacijo, civilizacijo in velikanskim tehničnim napredkom se je docela spremenila podoba slovenske vasi in družine, ki je z velikanskim številom zaposlenih mater spet preložila vzgojno breme na šolo.

Pa nadaljujmo naš prelet skozi 100 let.

Vas se je večala. Leta 1880 je štela naša župnija že 100 hiš.

Na Borovniščici in Prušnici je zrastle več kot deset žag. Zrezali so veliko lesa, ker pred železnico zaradi zaprtosti kotline niso mogli izkoristiti prodajo lesne mase.

Zdaj je bila pot v kupčijo odprta. Kupčija je v tistem času zares cvetela. Res so pri tem bogateli in dobro živeli predvsem nekateri spretni posamezniki, res pa je tudi, da je bilo sedaj veliko zaslužka doma, da moškimi ni bilo več treba pozimi hoditi na delo v hrvaške gozdove. Nekaj zaslužka so dobile tudi ženske ki so pletle slamnate vložke za stole, ki jih je izdelovala Kobijeva stolarna.

Če pa vzamemo na splošno je ta doba rastočega kapitalizma na Slovenskem tako kot povsod, zelo prizadela marsikatero, prej še kar trdnega kmeta. Za denar je bilo zelo težko, kmetje so lezli v dolge in se z muko prebijali skozi življenje. Prisiljeni so bili prodati najprej les, nato zemljo in nazadnje še gozdne parcele. Vse to so navadno pokupili trgovci, ki so si tudi s tem zelo hitro večali premoženje.

Marsikatero kmečko gospodarstvo je prav v tistem času menjalo lastnika.

Z delavci na žagah in z delavci, ki so dobili delo pri železnici (od progovnega delavca do šefa postaje), je v Borovnici rastel nov družbeni sloj: **delavski razred**.

Ljudje so se okoristili z železnico in so si začeli iskati delo tudi drugod, največ v Ljubljani.

Ta novi sloj res ni imel nobenega kapitala — premoženja, imel pa je zato redne dohodke in s tem pogoje za boljše življenje.

Vas se je izvijala iz revščine nakdanje Coklarije. Zraslo je mnogo novih hiš, manjša strnjena naselja, nove soseske.

Zato je še prej kot v tridesetih letih postala šola premajhna. Nekaj let so veljaki in odgovorni ljudje ugibali, kako in kaj bi. Kolebali so med novim šolskim poslopjem in med prizidkom. (Osupljivo podobna situacija z današnjo!)

Ker je bila v tistem času (leta 1908) šola razširjena v štirirazred-

nico, se je del pouka vršil v Jeršino-vi hiši — danes pri Pirnatovih.

Spomladi 1914. leta so se dokončno odločili za **prizidek** in takoj začeli z delom.

Kot vemo, je še isto leto v poletju izbruhnila I. svetovna vojna. Dela v šoli so slabo napredovala, ker so bili možje vpoklicani v vojsko in ker je bila šola večkrat tudi zasedana od vojaštva.

Ves moteni čas pa pouk nikoli ni povsem prenehal. Če ni bilo možno poučevati v šolski zgradbi, so pučevali v Jeršino-vi hiši, 2–3-krat na teden, po posebnem urnem razporedu, da so bili vsaj nekaj pouka deležni vsi učenci od najmanjših do najstarejših.

Po štirih, tudi za šolstvo težavnih letih, je minila I. svetovna vojna. Razpadla je avstroogrška monarhija. Slovenci smo se znašli v novi državi. Avstrijski denar je izgubil svojo vrednost, tako so med drugimi viri usahnili tudi dohodki iz nekaterih šoli namenjenih skladov. Začeti je bilo treba vse znova. Vse to se je poznalo tudi pri gradnji šolskega prizidka. Dela so se pričela leta 1914, dokončana pa so bila septembra 1925. leta.

Takrat je bila šola že šestrazredna. Učenci pa so hodili v šolo tudi 7. in 8. leto, toda samo pozimi. To je bila ponavljalna šola, v kateri so pridobili mnogo praktičnega znanja za življenje.

Leta 1937 je šola postala sedemrazredna.

Kako je leta 1918 politični preobrat odjeknil v srcih in razpoloženju vaščanov Borovnice, kot tudi učiteljstva, iz kronike ni razvidno.

Tedanji šolski upravitelj **Janko Žirovnik**, je sicer natančno zabeležil potek praznovanja od dnevu ujedinenja decembra 1918. leta, ni pa opisal vzdušja. Iz njegovih zapiskov ni čutiti, da bi bila v učiteljstvu in vaščanih kakršnakoli vznesečnost, kot je bila npr. ob koncu II. svetovne vojne, ko se je sreča ob trdo pridobljeni zmagi spontano odražala na ljudeh in to ne samo na ulicah Ljubljane, temveč v srcih in domovih vsega prebivalstva.

Sedanji ravnatelj osnovne šole Borovnica Stane Novačan.

V letih 1919–1924 nisem zasledila v zapiskih nič pomembnega. Šolski upravitelj Janko Žirovnik je samo beležil drobne — šolske dogodke. V zvezi s šolo največkrat omenja petje šolarjev, bodisi v cerkvi, v šoli ali na proslavah. Tudi sadjarstvo večkrat omenja, torej predvsem to, s čemer se je on rad ukvarjal.

Nič pa ne pove o kraju, o življenju nasploh.

Ker je izredno skrbno registriral vreme, se mi med mnogimi tozadavnimi zapisi, zdi zanimiv tale podatek. „V mili žimi so 10.1.1921. leta otroci prišli bos v šolo.“ Naj je bila zima še tako mila, zima je pa le bila. Kako utrjeni so bili naši predniki!

Iz te dobe so zanimivi tudi podatki o skupnih roditeljskih sestankih, ki so bili štirikrat letno. Prav tako so učenci takrat štirikrat letno dobivali spričevala, ki so jih imenovali Šolska naznanila.

V času Paplerjevega vodstva so starši prav radi prihajali v šolo, pozneje pa vedno manj. Iz kronike je razvidno, da se 30.4.1922 sestanka ni udeležil nihče in je predavanje o vzgoji k pokorščini ostalo neprebrano. Gotovo je bilo vzrokov več. Težko je izrekatii sodbo in obsodbo, nehote pa se mi vrva misel, da je učitelj Papler s svojim delom in zgledom bolj vplival na ljudi kot učitelji, ki so mu sledili. Po drugi strani pa je tudi res, da je učitelj Papler deloval bolj na začetku, ko je bila šola še bolj nova stvar in zato tudi zaradi tega bolj mikavna. Pozneje pa je šola postala že bolj samo ob sebi umevna zadeva, ki je pomenila temu ali onemu celo „jarem“ ali breme.

Nekaj velikega pa je učitelj Janko Žirovnik storil za Borovničane. Učil jih je lepega petja. Sam je bil dober pevec, pevovodja in glasbenik. Mnoge pesmi, ki jih je on ugalsbil, so danes že ponarodele. Imel pa je tudi dosti smisla za sadjarstvo, jagodičje in cvetice. Učencem je razdeljeval sadike dreves, jagodičja in cvetic velikokrat zastoj. Vsekakor je bil človek, ki je imel tudi smisel za lepoto.

Za učiteljem Žirovnikom (leta 1925) je prevzel vodstvo borovniške šole nadučitelj Fortunat Lampret.

Šola je bila takrat že kar velika. Skoraj vsi razredi so imeli že vzpoorednice. V a-oddelek so vedno hodili dečki, v b-oddelek pa deklice. Če je bilo le možno, je dečke poučeval učitelj, deklice pa učiteljica.

V tem času (leta 1926) se je na šoli osnovala tudi **prva otroška**, oziroma mladinska organizacija. To je bil **podmladek Rdečega križa**.

Glavna naloga te organizacije je bila, da vzgoja otroke v duhu medsebojne pomoči. Že v od prvih let šole v Borovnici so skrbeli, da so revnejši otroci dobivali brezplačno šolske potrebščine. Da so dobili sredstva, so prirajali tombole, srečolov in razne igre.

To skrb pa je tedaj deloma prevzela na svoja ramena šolska mladina sama, združena v podmladku RK.

Razmišljati so začeli o pouku nemščine kot naobveznem predmetu, o ustanovitvi šolskih kuhinj, dobili so nalog, da lepše uredijo šolske vrtove, priporočila o uporabi knjižnic in čitalnic. Prvič je bil tedaj uveden pouk o nevarnosti prometa. Učitelji so dobili navodila o enotnem redovanju iz vodenja.

V šolskem letu 1930/31 so bili prvič zdravniško pregledani vsi šolarji. To leto je bilo treba tudi prvič sestaviti statistiko o defektnih otrocih.

Med vrsticami je čutiti, da je bil v teh letih na učiteljstvo velik pritisk za sodelovanje s Sokolom. Tudi telovadba se je poučevala po sokolskem sestavu s poveljevanjem v srbohrvatskem jeziku. (To opombo so morali vnesti tudi v spričevala.)

Šele v šolskem letu 1939/40 so prišla v odlok v šole spet telovadna povelja v slovenskem jeziku.

Dachau nekoč in danes

Nedavno sem imela priliko, da sem z večjo skupino obiskala mesto Dachau. Že samo ime vzbudi občutek groze, saj so skozi to taborišče šli tisoči nedolžnih žrtev vseh narodnosti. Po podatkih je od leta 1933 do 1945 prišlo v taborišče preko 200 000 internirancev, od tega jih je tu umrlo nad 30 000. Na zahtevo preživelih internirancev se je taborišče ohranilo – preurejeno v trajen spomin vsem rodovom na strahote nacizma.

Dachau je komaj 30 km oddaljen od Münchena in na lastne oči smo se prepričali, koliko sledov je še ostalo na leta, ko je to taborišče veljalo za „kraj smrti“ in je le eno izmed mnogih iz dobe nacizma in fašizma. Imeli smo kaj videti.

Že samo obzidje s prepleteno žico nam je vzbujalo grozo ob misli na čas, ko so bili ljudje za tem obzidjem le še številke. Prva stavba na levi blizu vhoda je bila gestapovska komanda in je danes preurejena v muzej. Fotografije, ki so jih ob osvoboditvi našli v arhivu, so povečane in obešene po stenah in panojih. Ohranjen je tudi stol za mučenje z žilovko. Zanimivi so podatki o številu internirancev po narodnosti, ki so šli skozi ta pekel; Slovencev je bilo 1600, Hrvatov in Srbov skupaj okoli 1300. Pretresljive so slike in kopije izvidov medicinskih poizkusov na živih žrtvah; na primer temperatura telesa pred utopitvijo, med utapljanjem in po njem. Take in podobne grozote so se tu dogajale vsak dan.

Pred to stavbo stoji umetniška skulptura – spomenik vsem žrtvam tega taborišča. Malo naprej so v manjših barkah še krematorij in plinske celice. Vse je še ohranjeno tako kot je bilo, vidijo se luknje v stropu, skozi katere so spuščali

plin. Tudi peči za sežiganje in celica za obešanje so ohranjene. Vse to človeka tako pretrese, da si želiš čim hitreje od teh strahot. V lepo urejenem spominskem parku smo si ogledali spominske plošče na mestu, kjer so streljali uboge žrtve. Na enem mestu so jih streljali le v tilnik, na drugem pa v prsi (kot nam je razlagal vodič). Sredi parka stoji kip interniranca, simbol vseh, ki so tu preživljali nečloveško trpljenje.

Barake so uničene, le ena stoji kot „maketa“ za spomin in ogled vsem obiskovalcem, katerih število se iz leta v leto večja. Prostor, kjer so stale barake, je za vsako posebej zaokvirjen in posut z belim gramozom.

Ob desni strani vhoda, kjer so še vedno stražni stolpi, so v precejšnji razmahnjenosti zgrajene tri nenavadne cerkve: pravoslavna, katoliška in židovska. Vsaka zase je spomenik tukajšnjim žrtvam.

To je le skop opis vtisov na kraju tragedije tisočev človeških žrtev. Globočina doživetja samega pa se ne da opisati; treba je to videti in občutiti, vtisniti si v srce za vse življenje. Gnus do krivcev te nečloveške morije, nedolžnih ljudi se ne da izraziti, to je in bo za vse čase sramota za narod, katerega voditelji so hoteli osvojiti svet, a so uničili sami sebe.

Globoko vtisnil se je ta spomin, na Dachau, mesto bolečin. Na kraj grozote in trpljenja, kjer so dali tisoči življenja. V muzeju je živo prikazana, strahota vojne – Hitlerja. Hotel je druge streti v nič, pa je le njega vzel „hudič“!

Julka Fortuna

Lepo pripravljeno razstavo likovnih del sedanjih in bivših učencev si je z zanimanjem ogledala tudi upokojena ravnateljica Helena Košuta.

Iz kronike je tudi razvidno, da so v drugi polovici prejšnjega stoletja zelo razsajale nalezljive otroške bolezni, ki so vsako leto zahtevale nekaj žrtev.

Otroci so bili zdravstveno še vedno slabo zaščiteni, nekateri tudi podhranjeni, živeli so v higiensko neprimernih stanovanjih.

Še v 30. letih tega stoletja je vsako šolsko leto umrl kakšen šolar, tudi po dva ali trije. Vendar so nadučitelji zapisovali, da je bilo zdravstveno stanje še kar zadovoljivo. Verjetno je bilo prej še mnogo slabše. **Otroci so umirali** za tuberkulozo, špansko boleznijo, tetanusom, davico, škrlatinko, grizo. Tu di paraliza je težko prizadela dva učenca. Ker so se bolezni hitro širile, nihče pa ni bil pred njimi zaščiten, so morali večkrat za nekaj časa zapreti šolo.

V šolskem letu 1930/31 so prvič omenjeni tudi naročniki na mladinski tisk in sicer v tem letu je bilo naročenih na Naš rod in publikacije Mladinske matice kar 123 učencev. V poznejših letih se je število znižalo na približno 85 in se je vsa leta do vojne tako tudi obdržalo. Dobro desetletje po prvi svetovni vojni je šola delovala zelo enolično. Proslave ob treh državnih praznikih in nekaj spominskih dnevih so bile več ali manj enake skozi vsa leta. Iz zapiskov ni razvidno, da bi bila na šoli kakšna posebna dejavnost.

Po letu 1930 pa so odloki ministrstva za prosveto začeli bolj živo posegati v delovanje tedanjih ljudskih šol.

Uvedena je bila globa za tiste, ki niso redno pošiljali otrok v šolo. Dobili so ukaz o uradni tajnosti.

Gospodarska kriza in huda trenja med pripadniki liberalne (Sokol) in pripadniki klerikalne stranke (Orli) niso vplivala posebno ugodno na kulturni razcvet našega naroda. Na odru Prosvetnega doma so sicer uprizarjali igre, ki so jih ljudje radi gledali, ampak to samo somišljeniki. Sokoli v Prosvetni dom niso hodili, ravno tako Orli ne v Sokolskega. V času, ko so bili na vladi liberalci, pa je bil Prosvetni dom celo zaprt – zapečaten. Ljudje so bili razdeljeni v dva tabora. Nekateri so trdno ostali v svojih vrstah, četudi jih je nasprotni režim preganjal. Mnogi pa so se prilagajali. Zdaj so bili na tej, zdaj na drugi strani.

Na učitelje so oblastniki še posebej pazili. Tusti, ki ni mislil tako, kot stranka, ki je bila na oblasti je bil v nemilosti.

Napredni delavci so kmalu spredvideli, da se ne morejo naslanjati niti na politiko klerikalnih, niti liberalnih veljakov. Začeli so se združevati v delavsko kulturnem društvu Svoboda. Povezoval jih je tudi sindikat. V okviru sindikata so se borili za svoje pravice, najbolj za delovni čas in za boljše plače.

V okviru društva Svoboda so priredili nekaj kulturnih prireditev, od katerih je ljudem najbolj ostala v spominu drama Rdeče rože. (Po vojni so jo še enkrat zaigrali z isto igralsko zasedbo.)

Nadaljevanje v prihodnji številki

Pelje cesta...

Pred nedavnim sem bil na zdravniškem pregledu v Ljubljani. Ker sem prebolel težko in dolgotrajno bolezen sem potoval z rešilnim avtomobilom. Zaradi dolgotrajnih pregledov sem se zadržal v bolnišnici do 2 ure zjutraj in proti domu me je peljal šofer, ki je prvič vozil po cesti Vrhnika-Ligojna. Zaradi izmučenosti sem zadremal, šoferju pa se je mudilo in pritiskal je na plin. Pri gostilni Pod Kurenom pa je nenadoma treščilo; imel sem občutek, da tako kot med vojno v Bosni, ko je naš tank naletel na miho. Tudi šofer je bil presenečen in med nama se je začel takle pogovor:

„Foter, ali ste še živi?“

„Šel!“

„No, da ste le! Škoda, da mi niste že v Ljubljani povedali kakšno cesto imate! Ja ali ta odsek spada pod občino Vrhnika?“

„Da, tovariš, saj če bi spadal pod Logatec ali pa Vič-Rudnik, bi bilo gotovo drugače!“

Vidite, takole sva se menila tistega zgodnjega jutra šofer rešilnega avtomobila, ki je dneve in noči na cestah in jaz, težak bolnik. Na koncu lahko rečem le to, da je za občino, za katero sem pred leti bral v nekem časopisu, da je v gospodarskem pogledu na 16 mestu v Sloveniji, to nerazumljivo. Toda praksa je daleč od zmotljive teorije. Prav gotovo imam veliko somišljenikov, še zlasti med tistimi, ki se vsak dan vozijo na delo po tej cesti. Čudim pa se temu, da nihče nič ne stori ampak samo „simfajo“ zlasti cestarje in pa predsednika krajevne skupnosti!

ŽENKO ANTON
upokojenec iz Ligojne

Krajevna skupnost Ligojna je 4. julija praznovala svoj krajevni praznik.

Za sodelovanje na proslavi se zahvaljujejo tovarišu Karlu Grabeljsku-Gabru za slavnostni govor, zborovodji in pevcem IUUV, mladini in tovarišici Milki Bradačevi za pripravljene recital ter vsem vaščanom, ki so se udeležili proslave v tako velikem številu.

KRAJEVNA SKUPNOST LIGOJNA

Razvitja prapora vrhniških čebelarjev pred KZ so se poleg čebelarjev iz domovine udeležili tudi gostje iz zamejstva. Predsednik slovenskih čebelarjev je spregovoril o pomenu čebelarstva in opozoril, da bo potrebno v čebelarstvu kot pomožni kmetijski panogi storiti še veliko.